

Best practices

proeftuinen en beproevende regio's

Hierbij een overzicht van de best practices van de proeftuinen en beproevende regio's.

November 2025

Inhoudsopgave

Lokale teams	3
Lokale ondersteuning richting stevige lokale teams - Hervormingsagenda	3
Thermometer - Zuid-Holland Zuid.....	3
Regionale aanpak vanuit Geweld in Afhankelijkheidsrelaties - Noord- en Midden-Limburg	3
Toepassing werkpakket Veiligheid - Rotterdam Rijnmond	3
De route naar regionale veiligheidsteams	5
Werken binnen de wettelijke kaders – focus op cultuur en werkwijze	5
Inkoopafspraken GI vooruitlopend op besluit Toekomstscenario - Groningen	6
Keuze voor registratiesysteem – Zaanstreek Waterland	6
Gebiedsgericht werken Veilig Thuis – Utrecht-West	6
Routekaart voor gemeenten vanuit ervaringen Samen Verder – Nijmegen	7
Gezamenlijk (feiten) onderzoek in Complexe Scheidingszaken – IJsselland	7
Inzet passende hulp en ondersteuning	8
Wat een huishouden en gezin écht nodig heeft: voorbij kokers en protocollen	8
Opbrengsten actieonderzoek IPW – sturen op innovatie.....	8
Kompas domein overstijgend samenwerken	8
Inzet van SPV-er – Utrecht en Zaanstreek-Waterland	8
Maatwerk en samenwerking – Multi Expertteam Hart van Brabant	9
Kennis- en leerinfrastructuur.....	11
Regionaal lerend netwerk – Flevoland	11
Handelingskader.....	13
Werkwijze voor Lokale teams en EVU (RVT) - Utrecht	13
Training en coaching handelingskader - Zaanstreek-Waterland	13
Randvoorwaarden.....	15
Sterk kompas vanuit basisprincipes Toekomstscenario – Nijmegen	15
Gegevensdeling – Amsterdam Nieuw-west en Hart van Brabant, Zaanstreek-Waterland en Nijmegen	15
Gezamenlijk planvorming met partners – Kennemerland	15
Ervaringsdeskundigheid – Gooi- en Vechtstreek.....	15

Lokale teams

Lokale ondersteuning richting stevige lokale teams - Hervormingsagenda

Het belang van een stevig lokaal team is groot, ook voor de ondersteuning van huishoudens die met onveiligheid te maken hebben. *"Vanuit de ondersteuningslijn stevige lokale teams komen wij soms gemeenten tegen die hard aan het werk zijn op regionaal niveau met het toekomstscenario en op basis hiervan hun lokale team/ context willen inrichten. Als in die gemeente de basis van het lokale team nog niet goed staat (denk aan zelf ondersteuning bieden, domein overstijgend werken, goede verbinding met de sociale basis) is de kans groot dat een goede werkwijze niet van de grond komt. Het wordt dan eerder een doelgroepenaanpak die onvoldoende breed kijkt en handelt dan een ondersteuning vanuit een stevig lokaal team."*

Meer over beschikbare ondersteuning en de werkpakketten Stevige lokale teams is te vinden op [Werkpakketten Stevige Lokale Teams >>>](#).

Thermometer - Zuid-Holland Zuid

De zelfscan Sterke Lokale Teams is in het voorjaar van 2025 voor de tweede keer regionaal afgenomen in Zuid-Holland Zuid. De zelfscan is regionaal aangepast als een soort thermometer. Aan de hand van een score ontstaat inzicht in hoe lokale teams functioneren binnen het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming en de Hervormingsagenda Jeugd. Gemeenten en lokale teams hebben de scan (veelal) gezamenlijk ingevuld; dit leidde niet alleen tot scores, maar ook tot verdiepende gesprekken over visie, opdrachtformulering en samenwerking. De resultaten zijn samengevat in een infographic. De infographic geeft richting aan verdere doorontwikkeling van lokale teams in de regio en kan in 2026 opnieuw worden afgenomen als onderdeel van continu verbeteren.

In de regio Zaanstreek Waterland is op dezelfde wijze de zelfscan ingevuld en gebruikt. Het heeft tevens als basis gediend om te besluiten met welk postcodegebied de proeftuin in 2026 wordt uitgebreid.

Lees hier meer [Toekomstscenario Kind en Gezinsbescherming Zuid-Holland-Zuid | LinkedIn >>>](#)

Regionale aanpak vanuit Geweld in Afhankelijkheidsrelaties - Noord- en Midden-Limburg

De regio heeft in samenwerking met partners een regionale kwaliteitsnorm voor het lokale team opgesteld, gebaseerd op de Leidraad werken aan veiligheid. Aan de hand van deze norm zijn of worden 14 gemeentelijke versterkingsplannen gemaakt. Jaarlijks voeren de lokale gemeenten een (her)scan uit. Daarnaast is regionaal afgesproken dat het gezin één vast aanspreekpunt krijgt; de zogenoemde 'bijblijver'. Hierbij is samen met uitvoerders, beleidsmakers en managers van gemeenten en zorg- en veiligheidspartners een profielschets opgesteld. Meer weten? Mail Karen Lommen: k.lommen@venlo.nl.

Toepassing werkpakket Veiligheid - Rotterdam Rijnmond

Het werkpakket Werken aan Veiligheid blijkt in de praktijk goed toepasbaar te zijn. Geeske Hoogenboezem, regionaal projectleider Toekomstscenario kind- en

gezinsbescherming bij de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond (GRJR), vertelt over haar ervaringen.

Lees hier meer [Werkpakket Werken aan Veiligheid biedt concrete handvatten voor gemeenten | In de praktijk | voor Jeugd & Gezin >>>](#)

Regionaal overleg teamleiders en aandacht functionarissen - Friesland

In Friesland is periodiek overleg met de aandachtfunctionarissen Geweld in Afhankelijkheidsrelaties van de lokale teams in de regio. Dit overleg ontstond in 2017, op initiatief van de aandacht functionarissen. Eerst organiseerden de aandacht functionarissen dit zelf, vanaf 2021 zijn de beleidsadviseurs vanuit Sociaal Domein Fryslân dit gaan faciliteren.

Het overleg wordt door zowel de aandacht functionarissen als de betrokken beleidsadviseurs zeer gewaardeerd. Doel van het overleg is tweeledig. Ten eerste is er in het overleg ruimte voor kennisdeling over het werk van de aandacht functionarissen. Er wordt intervisie gedaan op casuïstiek, er worden best practices gedeeld, er wordt uitgewisseld over de rol van de aandacht functionarissen en er wordt samen geleerd hoe je je als aandacht functionaris goed positioneert in het lokale team en het lokale veld. Ten tweede wordt het overleg benut om de verbinding tussen beleid en praktijk te versterken. De betrokken beleidsadviseurs praten de aandacht functionarissen bij over wat er landelijk en regionaal speelt en bespreken (nieuw) beleid met de functionarissen: wat hebben zij nodig om hun werk goed uit te voeren? Hoe zou nieuw beleid in de praktijk werken? Welke aandachtspunten zien de functionarissen? De beleidsadviseurs en aandacht functionarissen hebben bijvoorbeeld samen een nieuw functieprofiel voor de aandacht functionaris geschreven. Tot slot komen ook praktische zaken aan de orde: wie organiseert er bijvoorbeeld wat in de week tegen kindermishandeling?

De route naar regionale veiligheidsteams

Werken binnen de wettelijke kaders – focus op cultuur en werkwijze

Er zijn meerdere proeftuinen/regio's met een (voorbereidend) RVT. Dit RVT werkt binnen de huidige wet- en regelgeving. Deze proeftuinen/regio's zetten met name in op het versterken van de samenwerking van de betrokken partijen in de regio, op een andere en éénduidige werkwijze (handelingskader) en een andere cultuur in alle lagen (o.a. grondhouding). Goede voorbeelden zijn:

Zaanstreek Waterland

In het Regionaal Veiligheids Netwerk (RVN) werken medewerkers vanuit de Gecertificeerde Instellingen, Veilig Thuis, de Raad voor de Kinderbescherming, MABZ (Meldpunt & Advies Bijzondere Zorg), Blijf Groep en Parnassia samen met andere maatschappelijke partners in een netwerksamenwerking. Uitgangspunt is dat de inzet zonder extra middelen, uit de bestaande begroting van elke organisatie wordt bekostigd, vanuit het idee dat voor het betreffende geografisch gebied met de oude werkwijze wordt gestopt (en dus geen inzet meer nodig is), met uitzondering van de lokale teams omdat zij geen gezinnen/huishoudens meer overdragen maar erbij blijven. In hoeverre dit uitgangspunt haalbaar blijft, zal in 2026 worden geëvalueerd. De insteek is dat het Lokale Team en het RVN nauw samenwerken en dat het Lokale Team een centrale rol (blijft) vervullen in het bieden van passende hulp en bescherming aan volwassenen en kinderen op alle leefgebieden. De mate van betrokkenheid van het RVN is verschillend, afhankelijk van de aard en ernst van de problematiek. Het gezin/huishouden bekijkt samen met het lokaal team en hoe het RVN het lokale team en het gezin/huishouden kan ondersteunen; consultatie en advies (kort of langdurig) of samen ondersteuning bieden aan gezin/huishouden. Dit vindt plaats in het TOP-3 gezinsoverleg of in een afstemmingsoverleg. In het vrijwillig kader sluit het RVN alleen aan mits dit vooraf is overlegd met de ouders, deze de mogelijke consequenties beseffen en ze instemmen met de betrokkenheid van het RVN.

Het RVN werkt volgens de beschreven uitgangspunten, grondhouding en werkwijze in het concept handelingskader Toekomstscenario. Er is veel aandacht voor teamvorming, positionering van de verschillende rollen, het spreken van dezelfde taal en vooral samen betekenis geven aan de nieuwe werkwijze. Medewerkers nemen hun caseload vanuit het gebied mee de proeftuin in. Het samen betekenis geven aan de nieuwe werkwijze gebeurt dan ook vooral aan de hand van concrete vraagstukken van gezinnen en huishoudens.

Groningen

Het Lokale Team vervult de rol van vast aanspreekpunt en gezicht voor het gezin. Het lokale team coördineert en monitort de ingezette hulp, en kan doorverwijzen naar andere instanties wanneer dat nodig is. De professional van het Lokale team en het RVT hebben in principe samen contact met leden van het huishouden, tenzij dit expliciet anders is afgesproken. Ze gebruiken Samen1plan voor de centrale verslaglegging. Bij een opgelegde maatregel ligt de regie op veiligheid bij het huishouden en de RVT-professional die de maatregel uitvoert, maar de lokale teammedewerker blijft betrokken als vast gezicht voor het gezin. Deze samenwerking is zo opgezet dat het huishouden centraal staat, waarbij het lokale team de constante factor is en het RVT specifieke expertise toevoegt waar dat nodig is.

Het RVT doet verdiepende analyses van de aard en ernst van problematiek en onveiligheid. Ze voegen specifieke expertise en bevoegdheden toe, bijvoorbeeld op het gebied van verslaving, GGZ, (ex) partnergeweld, en LVB (Licht Verstandelijke Beperking). Het RVT voert ook juridische maatregelen en jeugdreclassering uit. Daarnaast hebben ze een crisisfunctie en zorgen voor aansluiting bij zorg- en strafpartners.

In het RVT werken deze partners / is deze expertise beschikbaar: casusregisseurs 0-100 (profiel zoals opgesteld tijdens GHNT-spoor 1); gedragswetenschapper; ervaringsdeskundige; expertise Veilig Thuis Groningen (triage en onderzoek) en inzet Intensief Case Management; medewerkers GI; praktijkbegeleider; op afroep vertrouwensarts.

Mee informatie kun je vinden in het programmaplan, het uitvoeringsplan en de uitvoeringsagenda over de visie en werkwijze: [Overzicht documenten | Toekomstscenario Groningen | 1Sociaaldomein.nl >>>](#)

Utrecht-west

Deze proeftuin heeft gekozen om te leren en ontwikkelen vanuit de bestaande situatie. Zij ontdekten dat een deel van de complexiteit in de praktijk niet door de wet wordt veroorzaakt, maar door protocollen, regels en richtlijnen die landelijk, regionaal of lokaal zijn toegevoegd. De deelnemers in deze proeftuin zijn de lokale teams, GI (SAVE), Veilig Thuis, Raad voor de Kinderbescherming en Partners voor Jeugd.

[Lees hier meer over hun ontwikkeling, visie en werkwijze >>>](#)

Inkoopafspraken GI vooruitlopend op besluit Toekomstscenario - Groningen

In deze subsidie aan de GI wordt in Groningen een modulaire inrichting van de financiering beschreven om onderdelen uit het Programmaplan en Uitvoeringsplan Toekomstscenario indien nodig van financiële middelen te voorzien. Voor deze wijze van subsidiëren is gekozen om flexibel in te kunnen spelen op de landelijke ontwikkelingen.

Zie in de uitvoeringsagenda, pagina 17, een schematische weergave: [Uitvoeringsagenda 2025 | Toekomstscenario Groningen | 1Sociaaldomein.nl >>>](#)

Keuze voor registratiesysteem – Zaanstreek Waterland

In de proeftuin Zaanstreek Waterland is een requirement document opgesteld en een scoringsformulier voor een registratiesysteem voor alle professionals die met elkaar samenwerken rondom een gezin/huishouden. Inmiddels is de netwerkapplicatie gebouwd, zodat elke professional, die een rol heeft in een fase van het TOP-3 plan, gedurende die tijd op een eenvoudige manier informatie kan delen en samen kan werken in dat ene dossier (het TOP-3 plan). Voor 2026 wordt de netwerkapplicatie uitgebreid met een cliëntportaal.

[Lees hier meer over \(zie bijlage 12\) >>>](#)

Gebiedsgericht werken Veilig Thuis – Utrecht-West

In de afgelopen jaren zijn in deze proeftuin een aantal belangrijke veranderingen doorgevoerd zoals het gebiedsgericht werken door Veilig Thuis, dit is na de zomer van 2024 gestart. Hierdoor vormen de medewerkers in Utrecht-West van de GI's, VT, RvdK en Lokaal team een vast team. In 2025 wordt in deze regio ingezet op het komen tot een

verbetering in de afstemming, gebruik van definities en systemen. En er wordt een uniforme manier ontwikkeld van het uitvoeren en verslag leggen van onderzoek. Wat wordt verstaan onder onderzoek, hoe voer je dat uit, hoe leg je verslag vast en hoe wordt dubbel werk geminimaliseerd in het proces. Ook worden alle organisaties en verschillende disciplines (uitvoering, manager en beleid) in 2025 door elkaar heen getraind in de training Duurzaam samenwerking na scheiding.

Routekaart voor gemeenten vanuit ervaringen Samen Verder – Nijmegen

Proeftuin Nijmegen heeft een routekaart gemaakt voor gemeenten vanuit hun eigen ervaringen de afgelopen twee jaar. Het zijn praktische handvatten voor andere gemeenten die soortgelijke stappen willen zetten. Het gaat van het creëren van gezamenlijk begrip en bestuurlijk commitment tot het inrichten van werkbare structuren en het continue leren van de praktijk. De routekaart is geen rechte weg van A naar B, maar een iteratieve ontwikkelreis.

[Lees hier meer in de evaluatie van hun proeftuin \(pagina 16 en 17\) >>>](#)

Gezamenlijk (feiten) onderzoek in Complexe Scheidingszaken – IJsselland

De onderzoeken van zowel de RvdK als VT IJsselland (VTIJ) kennen voor een groot deel dezelfde onderzoeksvragen en stappen, zoals gesprekken met direct betrokkenen, kind gesprekken, bronnenonderzoek en advies. In 2022/2023 is vanuit het toekomstscenario gestart met een onderzoek naar de werkwijze rondom complexe scheidingszaken. Hierbij zijn aan de hand van vier gedraaide zaken enkele aandachtspunten in de huidige werkwijze blootgelegd. De uitkomsten van dit onderzoek hebben geleid tot een pilot die onlangs van start is gegaan. In deze pilot wordt een nieuwe werkwijze ontwikkeld, met duidelijk omschreven rollen en verantwoordelijkheden van VTIJ en RvdK. Met behoud van de onafhankelijke toetsing door RvdK en een helder werkproces. Het uiteindelijke doel is om deze werkwijze regionaal te implementeren.

Samenwerkingsafspraken VT en lokale teams rondom meldingen - IJsselland

In regio IJsselland zijn Veilig Thuis en de lokale teams anders gaan samenwerken. Zij doen dit door eens per week op een vast moment casuïstiek over te dragen. Op deze manier lukt het vanuit het lokaal team (jeugd en Wmo) om eerder, beter en sneller aan de slag te gaan vanuit het lokale team, terwijl VT beschikbaar blijft. Het lokale team staat naast het gezin. VT heeft de rol als expert en kan op verzoek van het lokaal team betrokken worden.

Lees hier meer in de [Infographic - Samenwerkingsafspraken – Huiselijk geweld IJsselland >>>](#)

Inzet passende hulp en ondersteuning

Wat een huishouden en gezin écht nodig heeft: voorbij kokers en protocollen

Hoe kun je huishoudens en gezinnen waarin sprake is van verslaving of psychische problemen en veiligheid in het geding is, écht helpen? Volgens Thijs, actieonderzoeker bij het Instituut voor Publieke Waarden, en Christine, senior projectleider bij kenniscentrum Phrenos, ligt de sleutel niet altijd in méér jeugdbescherming, maar in het centraal zetten van het perspectief van het huishouden of gezin. Lees meer: [Wat een huishouden of gezin écht nodig heeft: voorbij kokers en protocollen | Nieuwsbericht | voor Jeugd & Gezin](#)

Opbrengsten actieonderzoek IPW – sturen op innovatie

De casuïstiek binnen het actieonderzoek laat zien dat veel van de problematiek rondom jeugd niet alleen draait om jeugdzorg zelf, maar juist om de samenhang met andere levensdomeinen zoals wonen, inkomen, volwassenproblematiek en de aansluiting tussen onderwijs en zorg. De gevonden oplossingen worden zelden structureel geborgd of opgeschaald. Er wordt nog onvoldoende gestuurd op het collectiviseren van deze inzichten: op straat-, school-, wijk, of gebiedsniveau. Terwijl de praktijk laat zien dat het wél kan.

Het actieonderzoek vond plaats in vijf gemeenten: Gouda, Nijkerk, Nijmegen, Tilburg en Zwolle. Samen met die gemeenten en partners uit de jeugdbeschermingsketen en onderwijs onderzocht IPW wat er nodig is om jeugdbescherming in de toekomst beter vorm te geven. De eindrapportage en 5 factsheets zijn te vinden op de [kennisbank](#).

Kompas domein overstijgend samenwerken

Huiselijk geweld en kindermishandeling vragen om een gezamenlijke aanpak. In de praktijk werken organisaties echter vaak langs elkaar heen, met verschillende regels, systemen en doelen. Dit leidt tot versnipperde hulp en tegenstrijdige verwachtingen voor ouders en kinderen. Zij hebben juist behoefte aan duidelijkheid: wie doet wat, waar kunnen zij terecht en hoe worden zij zelf betrokken bij beslissingen? Het Kompas geeft in acht stappen handvatten, praktijkvoorbeelden en tools aan organisaties en professionals uit verschillende domeinen om die samenwerking concreet vorm te geven. Dit draagt bij aan meer toegang tot passende hulp bij (dreigende) onveiligheid.

Het Kompas is door Kenniscentrum Phrenos ontwikkeld voor het programma Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming, een samenwerking van VNG en de ministeries van JenV en VWS. De inhoud is gebaseerd op een deskresearch verrijkt met bijdragen van een ontwikkelgroep met daarin afgevaardigden en vertegenwoordigers vanuit ggz, sociaal domein en veiligheid. Daarnaast is het aangevuld met kennis en praktijkervaring van professionals, beleidsmakers en ervaringsdeskundigen. De huidige versie is een ontwikkelversie. Eind 2025 wordt het Kompas nog aangevuld met nieuwe informatie en opgedane ervaringen.

Het Kompas is [gratis beschikbaar](#). Tips, feedback of mooie voorbeelden uit de praktijk zijn welkom! Neem contact op met [Christine Kuiper](#).

Inzet van SPV'er – Utrecht en Zaanstreek-Waterland

In meerdere proeftuinen is geëxperimenteerd met een SPV'er (GGZ medewerker) in het vaste team van het RVT. Kinderen van ouder(s) met psychische problemen lopen een

verhoogd risico op kindermishandeling, maar ook op psychische stoornissen en verslavingsproblematiek op latere leeftijd. In Utrecht hebben ze de ambitie om zowel de ernst van de psychische ontregeling van ouders, als de schadelijke gevolgen voor hun kinderen te verminderen. Daarom werkt er een SPV van Altrecht in EVU Overvecht, EVU Leidsche Rijn en de buurtteams in Overvecht en Leidsche Rijn samen in het kader van het toekomstscenario kind- en gezinsbescherming.

In Zaanstreek Waterland blijkt dat de inzet van de SPV'er vanuit Meldpunt & Advies Bijzondere Zorg bijdraagt aan het goed in contact komen met de betrokken volwassenen (waar het lokaal team niet altijd die expertise heeft) en het zo bespreekbaar kunnen maken van het onveilig gedrag dat moet stoppen.

Maatwerk en samenwerking – Multi Expertteam Hart van Brabant

Het Multi Expert Team (MET) in Hart van Brabant bestaat uit een kernteam van professionals van Crossroads (hoog specialistische jeugdhulp), Siem (WMO), GI's (Jeugdbescherming Brabant, Leger des Heils en William Schrikker) en Veilig Thuis. Daarnaast is er een flexibele schil met professionals van Raad voor de Kinderbescherming, GGz Breburg volwassenen, verslavingszorg (Novadic Kentron), ervaringsdeskundigen, scheidingsexpertise (Sterk Huis en gezinsadvocaat), politie, onderwijs, bestaanszekerheid en jongerenwerk (R Newt). Doelstelling: het sneller, eerder en beter helpen van huishoudens met complexe hulpvragen door het verstevigen van de samenwerking; het verder versterken van de lokale wijkteams; het inzetten van de meest passende hulp en het sneller en gelijktijdig inzetten van experts vanuit zorg, welzijn en veiligheid.

Meer informatie in de nieuwsbrief en video via deze link: [nieuwsbrief en video](#)

Hart van Brabant boekt succes met de Gezinsadvocaat: een krachtige aanpak bij complexe scheiding

In de regio Hart van Brabant is de Gezinsadvocaat uitgegroeid tot een bewezen en gewaardeerde aanpak bij complexe scheidingen. Ouders, kinderen, professionals én rechters zijn enthousiast over deze multidisciplinaire werkwijze, waarbij zorg en recht op unieke wijze worden verbonden. De Gezinsadvocaat werkt altijd als duo: een gezinsadvocaat en een gedragswetenschapper voeren samen de regie over het gehele scheidingsproces. Deze samenwerking zorgt ervoor dat juridische én emotionele aspecten van de scheiding in samenhang worden aangepakt, met het belang van het kind altijd centraal.

Wat maakt de aanpak zo succesvol?

- Voorkomen van escalatie: Door vroegtijdige inzet van het duo worden conflicten in de kiem gesmoord, nog voordat ze uitmonden in langdurige rechtszaken.
- Kinderen in beeld: De kinderen worden actief betrokken en gehoord, wat leidt tot betere uitkomsten en minder psychische belasting.
- Snelle en efficiënte afhandeling: In de meeste gevallen wordt in onderling overleg tot afspraken gekomen, waardoor een gang naar de rechter vaak niet nodig is.
- Kostenbesparing: Uit de kosten-batenanalyse blijkt een gemiddelde besparing van €17.000 per casus, mede door het voorkomen van kinderschermingsmaatregelen en langdurige jeugdzorg.
- Wetenschappelijk onderbouwd: Evaluaties tonen aan dat de aanpak werkt – escalaties blijven uit en kinderen profiteren van een stabielere situatie.

Regionale trots

De regio Hart van Brabant was één van de eerste gebieden waar de Gezinsadvocaat werd geïntroduceerd. Inmiddels zijn er meerdere pilots succesvol afgerond en loopt er een structurele doorontwikkeling. Gemeenten in de regio bieden de Gezinsadvocaat actief aan als alternatief voor de traditionele scheidingsprocedure. De aanpak wordt inmiddels ook in andere regio's verkend.

Samen het verschil maken

De Gezinsadvocaat vormt een brug tussen zorg en recht – een brug die tot voor kort ontbrak. Dankzij deze innovatieve werkwijze kunnen ouders en kinderen rekenen op een mensgerichte, oplossingsgerichte en duurzame begeleiding bij scheiding. In Hart van Brabant zijn we trots op deze aanpak en blijven we ons inzetten voor verdere borging en uitbreiding.

Kennis- en leerinfrastructuur

Regionaal lerend netwerk – Flevoland

In samenwerking met de Flevo Academie wordt een lerend netwerk gecreëerd binnen en tussen de verschillende disciplines in het toekomstscenario Flevoland op basis van de integrale samenwerking en de resultaten van het beproeven van de werkwijze in de proeftuin. Er hebben op verschillende niveaus, van professionals, managers, beleid en bestuur, activiteiten plaatsgevonden in het kader van uitwisseling en gezamenlijk leren. Er is en wordt veel geleerd welke uitdagingen er zijn om dit daadwerkelijk op elke niveau vorm te gaan geven en te kunnen borgen.

Veranderkundige aanpak en Deep Democracy – Nijmegen

De proeftuin Nijmegen laat zien hoe veranderkunde kan bijdragen aan duurzame samenwerking binnen het Toekomstscenario. Vanuit een veranderkundige bril is bewust gekozen voor een proces waarin ruimte is voor *liminaliteit*: de overgangsfase waarin oude patronen worden losgelaten en nieuwe manieren van samenwerken ontstaan. Deze tussenruimte werd niet gezien als een obstakel, maar als essentieel onderdeel van leren, reflecteren en vernieuwen.

Proeftuin Nijmegen benadrukt dat transformatie begint bij gedrag en betekenisgeving. Daarom is in Nijmegen gewerkt met de principes van Deep Democracy, een methode die gelijkwaardige samenwerking bevordert en ruimte biedt aan alle stemmen in het gesprek, ook de minderheidsstem. In plaats van snel te zoeken naar consensus, wordt er bewust stilgestaan bij verschillen in perspectief en emotie. Dit zorgt voor diepere verbinding en meer gedragen besluiten.

Een concreet voorbeeld hiervan is de wijze waarop in Nijmegen werd gewerkt aan het regionale handelingskader. In bijeenkomsten met professionals, beleidsmakers en bestuurders werden spanningen over rollen en verantwoordelijkheden niet vermeden, maar expliciet gemaakt. Met behulp van Deep Democracy-technieken, zoals de “check-in” en de “stem van de minderheid”, werden alle invalshoeken gehoord. Daardoor ontstond niet alleen een beter handelingskader, maar vooral meer begrip en vertrouwen tussen partners. Besluiten werden gezamenlijk genomen, met aandacht voor de onderstroom van emoties en ervaringen die vaak onuitgesproken blijven.

De aanpak heeft geleid tot meer eigenaarschap bij professionals en partners, doordat besluiten worden genomen *met* elkaar in plaats van *over* elkaar. Ook bestuurders en beleidsmakers nemen actief deel aan deze gespreksvormen, waardoor bestuurlijke commitment en uitvoeringspraktijk dichter bij elkaar zijn gebracht.

Deze manier van werken draagt bij aan de doorontwikkeling van de proeftuin “Samen Verder”: een brede, lerende praktijk waarin gedrag, reflectie en relatie centraal staan. De ervaring van Nijmegen laat zien dat veranderkunde en Deep Democracy samen een stevig fundament vormen voor gelijkwaardige samenwerking, gedragen besluiten en duurzame verandering.

Lees hier meer in het interview [*Samen verder: een brede beweging die over gedragsverandering gaat*](#) en in de evaluatie van de proeftuin Nijmegen ([Lees meer op bladzijde 7 over liminaliteit en veranderkunde](#))

Handelingskader

Werkwijze voor Lokale teams en EVU (RVT) - Utrecht

Utrecht Stad is al in een vroeg stadium een proeftuin van het landelijke Toekomstscenario geworden om in de praktijk te ondervinden hoe het Toekomstscenario vormgegeven kan worden. De twee RVT's in de Utrechtse wijken Leidsche Rijn en Overvecht werken onder de naam Expertiseteam Veiligheid Utrecht (EVU). In deze teams zitten professionals van Samen Veilig Midden Nederland (Save Jeugdbescherming en Veilig Thuis Utrecht) en William Schrikker JB&JR. Aanvullend op deze veiligheidsexpertise wordt zowel het Buurtteam als het EVU verrijkt met professionals met expertise op het gebied van de volwassen GGZ (Altrecht) en begeleiding bij huiselijk geweld en mensenhandel (Moviera) en de jeugdreclassering van Samen Veilig Midden Nederland. In mei 2025 is een nieuwe versie van de werkwijze Expertiseteam Veiligheid Utrecht opgeleverd. Deze werkwijze is nog niet af, maar zal met elkaar nog volop worden ontwikkeld en beproefd.

Meer informatie over deze werkwijze kun je opvragen bij de Proeftuin Utrecht >>>

Training en coaching handelingskader - Zaanstreek-Waterland

Deze proeftuin hanteert de volgende uitgangspunten:

- Leren en ontwikkelen is een pijler van onze proeftuin en voeren we overal door;
- We leren van en met elkaar. Gemengde groepen, elkaars taal leren kennen en begrijpen en samen leren en ontwikkelen;
- Iedereen leert, van professional tot bestuurder;
- Leren en ontwikkelen vraagt structureel aandacht en moet continue onderhouden worden. (=nieuw inzicht na een aantal maanden coaching)

In 6 startbijeenkomsten zijn alle betrokkenen in groepen van 15 - 20 mensen geïnformeerd over de kern van de nieuwe werkwijze en het handelingskader en heeft iedereen met elkaar besproken waarom het noodzakelijk is dat we anders en beter moeten gaan zorgen dat structurele onveiligheid in afhankelijkheidsrelaties wordt gestopt. Vervolgens heeft iedere professional in gemengde groepen vanaf mei training gehad (twee dagen) en krijgen ze een jaar lang doorlopende coaching op het handelingskader (= Gefaseerd samenwerken aan Veiligheid, TOP 3 methodiek en grondhouding) . Door het gebruik van het handelingskader in combinatie met de coaching lopen professionals aan tegen eigen barrières en organisatiebarrières (afspraken, regels, richtlijnen) en leren professionals deze te doorbreken of te verdragen. Na een aantal maanden coaching neemt de kennis toe bij professionals, wordt een gemeenschappelijke taal ontwikkeld om onveiligheid te bespreken en ontstaat er moed om het op de nieuwe manier samen te werken. De coaching leidt tot opmerkingen als 'het is handig dat ik hier al mijn vragen kwijt kan' en 'ik kan hier oefenen hoe ik het straks met het gezin doe'. Binnenkort zal de 7e groep starten.

Ook krijgen de managers en de bestuurders/directeuren coaching. Voor de managers om te begrijpen wat het handelingskader vraagt van de professional, op welke manier zij de professional hebben te faciliteren en hoe in feite dezelfde grondhouding gevraagd wordt van managers. Voor de bestuurders/directeuren om te begrijpen wat dit van hun interne

organisatie vraagt én van henzelf om vanuit diezelfde grondhouding de netwerksamenwerking vorm te geven.

Randvoorwaarden

Sterk kompas vanuit basisprincipes Toekomstscenario – Nijmegen

Proeftuin Nijmegen geeft in haar evaluatie na twee jaar proeftuin aan dat het belangrijk is om een sterk kompas te hebben bij iedere stap die je neemt. De vier basisprincipes van het Toekomstscenario vormen hierbij het kompas:

- Kijk ik gezinsgericht (0-100) en naar alle leden, rollen en relaties van het huishouden?
- Ben ik rechts beschermend/transparant in mijn handelen?
- Werk ik vanuit eenvoud?
- Stel ik continue een lerende houding op?

[Lees hier meer in de evaluatie van hun proeftuin \(pagina 4\) >>>](#) of in dit artikel: [Een brede beweging over gedragsverandering – Openhartig](#)

Gegevensdeling – Amsterdam Nieuw-west en Hart van Brabant, Zaanstreek-Waterland en Nijmegen

In de proeftuinen Amsterdam, Zaanstreek Waterland en Hart van Brabant wordt in 2025 met hulp van de taskforce gegevensdeling van het ministerie van Justitie en Veiligheid een samenwerkingsconvenant en DPIA opgesteld om te zorgen dat er makkelijker gegevens gedeeld kunnen worden tussen de samenwerkingspartijen.

In samenwerking met meerdere proeftuinen is een Q & A 'zorgvuldig omgaan met persoonsgegevens' opgesteld. Hierin vind je alle belangrijke vragen en antwoorden over de kaders van de AVG, verwerken van persoonsgegevens binnen de proeftuinen en kaders voor professionals. [Meer lees je hier >>>](#)

In samenwerking met proeftuin Nijmegen is een model DPIA en een voorbeeld samenwerkingsconvenant en privacyprotocol opgesteld. Ook hebben zij hun leerervaringen opgeschreven.

[Meer lees je hier >>>](#)

Gezamenlijk planvorming met partners – Kennemerland

In Kennemerland werden partners al vroeg betrokken bij de planvorming. Nadat bestuurders in de regio de opdracht gaven tot het schrijven van een koersplan, werd een programmteam gevormd met vertegenwoordigers vanuit de GI, Lokale Teams, RvdK, VT, politie, zorg- en veiligheidshuis en de 7 betrokken gemeenten. Een schrijftteam nam het daadwerkelijke schrijven van het koersplan op zich en stemde dit elke 6 weken met het programmteam af. Het koersplan wordt breed gedragen in de hele regio omdat eenieder zich eigenaar voelt.

Ervaringsdeskundigheid – Gooi- en Vechtstreek

Binnen de toekomsttuinen van Gooi- en Vechtstreek is het uitgangspunt dat bij elk overleg een ervaringsdeskundige betrokken is. Zij worden, passend bij hun profiel, ingezet in casuïstiek en bij (beleid)ontwikkeling. In casuïstiek vervullen de ervaringsdeskundigen een aanvullende rol, naast die van de hulpverleners. In het contact met de cliënt vervullen zij de brugfunctie tussen systeemwereld en leefwereld. Hiermee worden zij ingezet als extra (aanvullende) kennisbron. In (beleid)ontwikkeling hebben de ervaringsdeskundigen inbreng vanuit het cliëntperspectief. Buiten de vaste pool is er ook

een flexpool met ervaringsdeskundigen samengesteld. Zij kunnen op afroep ingezet kunnen worden.

Ervaringsdeskundigheid voormalige plegers– Rotterdam Rijnmond

Het inzetten van ervaringsdeskundigen, meer specifiek voormalig plegers van geweld, maakt voor huidige plegers een wezenlijk verschil. Met die wetenschap is in Rotterdam Rijnmond de inzet van ervaringsdeskundigen dan ook geborgd in de proeftuin. In de praktijk leren uitvoerend professionals, ervaringsdeskundigen en beleidsmakers belangrijke lessen. Over dat een vast gezicht een wereld van verschil maakt bij het aansluiten bij de cliënt. Dat de verbinding bepaalt hoe kansrijk een samenwerking met een systeem is. En over slachtofferschap van plegers, nu of in het verleden. *"En dat biedt perspectief op wat zij nodig hebben om gewelddadig gedrag te stoppen. Hierdoor lukt het binnen de proeftuin elke dag een beetje beter om er sneller bij te zijn en passend te interveniëren".*

[Lees hier meer over ervaringsdeskundigheid voormalige plegers \(8. Ervaringsdeskundigheid\)](#)